Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NOWINY KRAJOZNAWCZE

Tygodnik

Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej

Nr. 12 | KRAKÓW, 10 KWIETNIA 1932 R. | Rok II.

PUCHEROCY Z BRZEZIN.

Zwyczaj na wsi w „Niedzielę palmową".

Kilka dni przed niedzielą palmową chłopcy „stroją" sobie jakieś ubranie. Robią z drzewa młotek i długą laskę. Plotą ze słomy warkocze, do których wplatają wstążki z papieru dla przyozdobienia. Gdy nadejdzie niedziela, ubierają się, smolą sobie twarz sadzami. Biorą młotek i koszyk. Gdy są gotowi, jeden zwany „przodownik", wychodzi najpierw i chodzi od domu do domu i dzwoni, na znak, że już idą. Potem wychodzą za nim t. zw. „Pucherocy", którzy opowiadają różne powiastki, pokazują różne figle i biją się młotkami. Na ostatku proszą by im coś dano. Gdy dostaną, dziękują i życząc „Wesołego Alleluja", wychodzą.

Mówią najpierw tak, gdy wchodzą do domu:

Dopierośmy się dowiedzieli o „Kwietnej Niedzieli", a wszyscy Judasi za stołem siedzieli. Judasi! Judasi! Pana mego zdrajcy, coście mnie wygnali samego.

Miałem swoka, wisieloka, ciotkę czarownicę. Jak ci mnie ten swoczek na wojnę wydawał, dwie miareczki żyta, dwie miareczki prosa kupił ci mi, kupił konia za dwa grose. Siodełeczko na nim z wiechcia grochowego.

Pojechałem w pole orać na wielkie straszydło. Pasterze się pozlękali uciekło im bydło. A ja idę dalej, baba kozę doi, dała mi się mleka napić,

---

„Polecam gorąco rozpowszechnianie tego pisma".

(L. S. Cenzura szkolna). (—) Ks. Dr. Jan Szymeczko.

jakże mnie brzuch boli.

Idę koło stępy, jest chleb napoczęty. Jak wyjmę kozika, jak zacznę go krajać, baba na mnie łajać. Nie łój babo, nie łój, bo cię pojmę w taniec! Nie pójdę, nie pójdę, bo mnie boli palec. A cóż ci w ten palec? Ujadł mnie padalec. A to nie padalec, tylko takie zwierzę, co zjadało jajka kurze!!!

Wiecie co gospodyni?.., że ja piacorecki, dębionecki, za pasem noszę. A was gospodyni o parę jaj proszę. A jak mi nie dacie, to mnie pogniowacie, garnki, miski porozbijam!, i ten żurownicczek, co za piecem macie.

Ci co mi coś dają, niech w niebie siadają. A ci co nic nie dają, niech w najgorszych się miejscach siadają.

KIECKA TADEUSZ KL. V. A.
Szk. Nr. 1. im. św. Wojc.
w Krakowie.

KOMISJA KÓŁ KRAJOZN. MŁ. SZK. W NOWEJ SIEDZIBIE.

Od 1 go kwietnia biuro Komisji i redakcji „Orlego Lotu" mieści się w Miejskim Domu Wycieczkowym na II piętrze w pokoju nr. 12 (Kraków. Aleja 3. Maja. Miejski Dom Wycieczkowy). Biuro Komisji otwarte jest w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki od godz. 17—18-tej. W biurze Komisji otrzymać można wskazówki w sprawie organizacji kół krajozn., oraz wszystkie kwestjonarjusze wydane przez Komisję. można też przeglądać przewodniki i mapy i zasięgać informacje w zakresie organizowania wycieczek.

***

Fundusz nagród.

Kol. O. Sawicka ofiarowując na fundusz nagród „N. Krajozn." książkę wzywa równocześnie kol. Symbrutowiczównę i kol. Szumerę do kontynuowania łańcucha.

Podziękowanie. Wydawnictwo „N. Krajozn." składa serdeczne podziękowanie Redakcji „Orlego Lotu" za ofiarowanie dla naszych czytelników kilkuset egzemp. Ich cennego pisma.

Nasze agentury
c. d.

Biała - Stefanja Mrzygłodówna
Pszczyna - Małgorzata Brylanka
Toruń - Waldemar Slawik.

c. d. n.

Nagrody i premje N. Kr.

W stosunkowo krótkim czasie, bo od listopada z. r. zdołaliśmy już rozdać naszym czytelnikom i kolporterom krakowskim kilkadziesiąt nagród i kilkaset premji ogólnej wartości kilkuset złotych. Obecnie ogłaszamy, iż przyznaliśmy nagrody (książki) za odpowiedzi nadesłane na ankietę umieszczoną w 3 cim numerze Nowin Krajozn. na temat: „Jak pracuje nasze Koło Krajoznawcze" następującym autorom artykulików:

BIENIEK STANISLAW - Kraków, otrzymuje: Verne: Podróż naokoło świata. M. KOLANKO - Poznań, otrzymuje: Pollak: Wyprawa skautów śląskich. ZYGMUNT ŚLIZOWSKI - Kraków, otrzymuje: Antoni Lithuanis: Legendy i baśnie o kwiatach. DANUTA JAGLARZÓWNA - Kraków, otrzymuje: Leśniewska: Entuzjastka. SĘKOWSKI Z. - Kraków, otrzymuje: O śląskim Beskidzie. MÜLLER JÓZEF - Tarnowskie Góry, otrz. „Wierchy" rocznik 8 my.

Wymienione osoby, zamieszkałe w Krakowie zechcą się zgłosić po odbiór nagród w drukarni N. Kr., zamiejscowym zaś wysyłamy pocztą. W dalszym ciągu prosimy o nadsyłanie krótkich wzmianek o pracy swojego koła. Artykuły wydrukowane będą nagrodzone (patrz nr. 3-ci z b. r.).

Pozatem podajemy do wiadomości, że te osoby z Krakowa które wpłacą do dnia 14. bm. 1 zł. tytułem przedpłaty za Nowiny Krajozn. za drugi kwartał otrzymają bezpłatnie broszurę L. Kubali pt. „Janko z Czarnkowa i jego Kronika" wartości 1 zł. lub 5 egz. Orlego Lotu z poprzednich lat. Nagrody przyznane zamiejscowym korespondentom - kolporterom N. Kr. ogłosimy w następnym numerze.

41 prac nadesłano na nasz 1-szy konkurs!

Konkurs ogłoszony w 1 numerze a przedłużony w nr. 4-tym N Kr. na 2 afisze propagujące ochronę przyrody i ideę krajoznawczą dał niebywałe wprost rezultaty. Ostateczna lista osób, które wzięły udział w konkursie jest następująca (z pominięciem poprzednio ogłoszonych): Jan Maranowski, L. Patasiński, M. Arberman, Wyderko, St. Lipiński, Lubartowski, J. Wnękowski, W. Lipiński, Cywicki M., Patasiński Leszek, Zughaft Oskar, Jarema Roman, Miria Zbigniew, Krawczyk, Gastół, Drost, Niziński Zdz., Biel J., Pukowski J., Czerwiński J., Zimend M., Wrześniak K., Bando A., Bochenek, Śpiewka St., Dygor, Szymański, Sroka, Szlember T., Kranarski St., Grzetowski, Jasiński Adam. Wynik konkursu w następnym nrze.

Drobne ale ciekawe.

Artykuły do numeru zjazdowego należy nadsyłać najpóźniej do dnia 20. bm.

Już 10-go bm. mija termin zgłaszania udziału w Zjeździe w Warszawie i nadsyłania eksponatów na wystawę (adres Pol. T-wo Krajozn. Warszawa, ul. Karowa 31 — patrz nr. 11-ty Nowin Krajozn.).

Listę naszych dłużników z powodu braku miejsc odkładamy do następnego numeru. Postarajcie się żeby się ona wogóle nie ukazała!!

O. S. do wiadomości. Artykuł pt. Gregorjanki jest niestety plagjatem. Prosimy o artykuły oryginalne.

JASKÓŁKA Z WIEŻY MARJACKIEJ POTRZEBUJE TEATRU LUDOWEGO W KRAKOWIE.

Wywiad z p. Konstantym Krumłowskim autorem „Królowej przedmieścia".

Sekcja amatorska P. S. K. „Sparta" wystawiła dnia 6. III. w sali Sokoła znany wodewil K. Krumłowskiego p. t. „Królowa przedmieścia".

Sala wypełniona po brzegi dała dowód żywego zainteresowania się sztuką poświęconą ludowi.

Na powyższem przedstawieniu poznałem osobiście p. K. Krumłowskiego, przez którego zostałem nazajutrz przyjęty w celu uzyskania paru słów do naszych „N. Kr.". Udaję się ze stenografistką p. J. P. Na samym początku omawiamy szczegóły wczorajszego przedstawienia, następnie zapytuję Autora o przyczynę jego kierunkowości? Teraz p. K. Krumłowski wypowiada cały szereg zdań, z których wieje umiłowanie ludu podmiejskiego i dlatego postanawia pisać o nich i dla nich. Dalej Autor podkreśla znaczenie wychowawcze teatru ludowego i teatru włościańskiego, o ile ten odtwarza rzeczy będące w związku z życiem tych ludzi.

Teatr włościański — podkreśla p. Krumłowski bez względu na rezultaty jest zawsze wysoko wartościowym.

Na pytanie: „dlaczego jego rzeczy cieszą się takiem powodzeniem"? odpowiada Autor, że on zna tych ludzi zna ich psychikę, przeto odpowiednio do ich wymagań stara się pisać. Obecnie w przygotowaniu jest 4 aktowa sztuczka p. t. „Jaskółka z wieży Marjackiej".

P. Konstanty Krumłowski wyraża nadzieję, że w Krakowie jako w duchowej stolicy Polski, powstanie teatr ludowy, który cało masy ludu odciągnie od kieliszka i od kart, a skieruje na kulturalną rozrywkę, jaką jest teatr.

R. K.

***

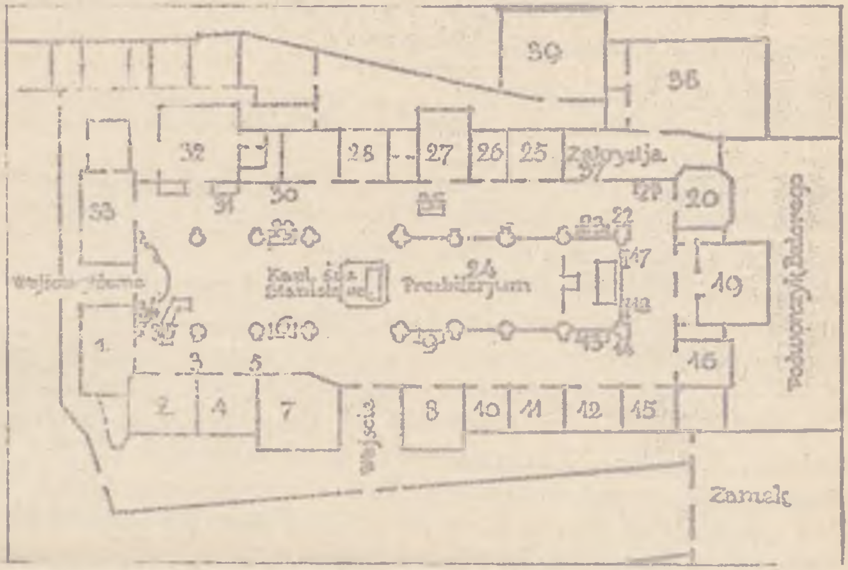
KATEDRA NA WAWELU.

Staraniem Zarządu P. T. K (oddziału krakowskiego) został urządzony cykl wycieczek po zabytkach Krakowa, pod fachowem kierownictwem znawców poszczególnych działów. Dotychczas było tych zwiedzań 5 (Katedra na Wawelu, Zamek na Wawelu, Bibljoteka Jagiellońska, Muzeum Narodowe i Muzeum Czartoryskich wraz z Bibljoteką).

Na wszystkich wycieczkach frekwencja była bardzo liczna. Pierwszą wycieczką było zwiedzanie Katedry na Wawelu. Oprowadzający p. dr. Łukaszewicz wplatał w te bezcenne zabytki, całą historję kultury i sztuki oraz dzieje naszej potężnej Ojczyzny.

Zamiast sprawozdania z wycieczki podajemy plan Katedry. Rapacz K.
P. Sem. M.

PLAN KATEDRY

(objaśnienia do ilustracji).

1. Kaplica św. Krzyża, zwana Jagiellońską lub ruską albo też Sołtyka. 2. Kaplica Potockich. 3. Płyta pomnikowa Piotra Kmity z Wiśnicza. 4. Kaplica Radziwiłłów lub akademicka. 5. Pomnik Piotra Boratyńskiego. 6. Sarkofag Władysława Jagiełły. 7. Kaplica Wazów, zwana kaplicą Psałterzystów. 8. Kaplica Zygmuntowska. 9. Sarkofag królowej Jadwigi. 10. Kaplica św. Joachima. 11. Kaplica św. Jana Chrzciciela, lub zwana kaplicą Zadzika. 12. Kaplica króla Olbrachta, dawniej zwana kaplicą Bożego Ciała. 13. Sarkofag Kazimierza Wielkiego. 14. Bronzowa płyta ścienna kard. Zbigniewa Oleśnickiego. 15. Kaplica Niewiniątek, zwana także kaplicą Grota lub Załuskiego. 16. Kaplica biskupa Tomickiego lub „Trzech Króli". 17. Pomnik Michała Korybuta Wiśniowieckiego. 18. Pomnik Jana III. Sobieskiego. 19. Kaplica Batorego, kiedyś Mansjonarska. 20. Kaplica Gamrata. 21. Ołtarz z figurą Ukrzyżowanego Chrystusa. 22. Bronzowa płyta kanonika Borka. 23. Sarkofag Władysława Łokietka. 24. Prezbiterjum 25. Kaplica Zebrzydowskich, pierwotnie śś. Kosmy i Damjana. 26. Kaplica Skarszewskich — św. Wawrzyńca. 27. Kaplica Lipskich — św. Mateusza. 28. Kaplica Maciejowskich — Matki Boskiej Śnieżnej. 29. Sarkofag Władysława Warneńczyka. 30. Barokowy nagrobek bis. Trzebickiego. 31. Pamiątkowa tablica Jana Długosza. 32. Kaplica Czartoryskich. 33. Kaplica królowej Zofji (4 żony Wł. Jagiełły) — św. Trójcy zwana też kaplicą Tetmajerowską. 34. Pomnik

Piotra Kmity z Wiśnicza (młodszego). 35. Groby królewskie. 36. Krypta Adama Mickiewicza i Juljusza Słowackiego. 37. Wejście do skarbca. 38. Skarbiec. 39 Wieża Zygmuntowska.

SPRAWOZDANIE Z DNIA 1. KWIETNIA 1932 R.

P. prof. L. Węgrzynowicz, przew. Komisji K. K. M. S. z dniem 1. IV. 1932 nabrał zaufania do Prezesa Zrzeszenia. Do p. Dr. Czesława Skopowskiego zajechał ambulans pocztowy z zawiadomieniami P. K. O. o wpłatach dłużników za „N. K.". W dniu tym nacz. red. „N. K." p St. Szpilczyński zorganizował Zebranie dyskusyjne na temat: „artyzm i sztuka wśród młodzieży krajoznawczej". P. Czesław Kozak, red. odp. „N. K." — — — — — — — skonfiskowano. Prezes Zrzeszenia kol. Władziu Kowalski przekonał się do prezesów i... prezesek Kół krakowskich. Kol. Bol. Klimaszewski, administrator „N. K" w tym dniu otrzymał od licznych kolporterów listy z wyrażeniami „głębokiej sympatji", za umieszczenie ich na liście dłużników. Kol. Rapacz Kaz. kom. rew. Zrz. zdał gimnastykę!!? na bardzo dobrze.

W dalszym ciągu w tym dniu od następujących Kół wpłynęły prace: P. G. Ż. I. pod kierownictwem Prezeski założyło w Świetlicy gazony kwiatowe. P. G. Ż. II. ofiarowało ramki wadowickiego rzeźbiarza Waury. G. Ż. im. kr. Jadwigi sprezentowało do Świetlicy przepięknie haftowane, „złotem" przetykane firanki. P. Sem. Ż. przysłało w tym dniu punktualnie dyżur, oraz ofiarowało 4 piękne witraże wzoru Z. Stryjeńskiej formatu 64x43. Sem. Ż. im. M Reja złożyło na ręce Prezesa okazałe kilimy ludowe. Sem. Ż. im. św. Rodziny nadesłało do Świetlicy spis bardzo licznego zespołu chóralnego mającego wystąpić na Zjeździe w Warszawie. Sem. Ż. T. S. L. zawiadomiło, że już po 37 dniowych obradach wybrało odpowiednią komisję, która przygotuje wnioski na plenum: „w jaki sposób Koło T. S. L. przyczyni się do ozdobienia Świetlicy". H K. Ż. przysłało listę członkiń „Kursu przew. po Krakowie". P. G. M. III nadesłało że, po długich, a ciężkich cierpieniach wybrano nowy Zarząd. P. G M. IV. zawiadomiło, że wreszcie dojrzała myśl zwołania 1 zebrania w bieżącym roku szk. — a Prezes Koła nadesłał klisze „N. K." pożyczone?!! z drukarni. P. G. M. V. w dniu tym sam Prezes Koła raczył łaskawie pokazać się i pozostawił listę, członków. P. G. M. VII. odbyło już 10-te Walne Zebranie z wyborami do Zarządu (w projekcie dalsze). P. G M. IX. przysłali do Świetlicy portret swojego patrona K. Tetmajera. P. Sem. M. przysłało heba - nowe listewki do firanek, a „Wice" - prezes Koła kol. Jarocki przybył na „inspekcję" dyżuru.

„ILYZAB".

Rozrywki umysłowe

ułożył „Zbyszko".

```
    a   a   c
c   e   e   e   e
i   i   j   j   k
m   n   n   n   n
o   o   p   r   r
r   u   u   w   w
    y   z   z
```

Połączyć tak litery zaczynając od „p" aby powstało zdanie złożone z trzech wyrazów. O ile ktoś jest krajoznawcą powinien się łatwo treści domyśleć.

Szukajcie przysłowia

rektor - smakosz - księgarz - rdza - kołowrotek - urodziny - eter - gobelin - miedza - kanikuła - nieubłagany - rodzic - nie.

Z powyższych wyrazów wyjąć po 3 następujące po sobie litery i utworzyć z nich znane przysłowie (z ostatniego wyrazu wyjąć tylko 2 litery!).

Łamigłówka.

Ita, Kazek, miły, fama.

Jakie to przedmioty, których udziela prof. Węgrzynowicz.

***

Rozwiązanie zadania sylabowego z numeru 11-go: Zjazd w Warszawie.

Humor.

Na religji. Ksiądz: Co trzeba zrobić aby dostać się do Nieba
Uczenica: Umrzeć.

Na wywiadówce.
Ojciec ucz. kl. IV.
„Czy on coś robi p. profesorze?
Prof. taki czeka kiedy będzie dzwonek.

Z kinoteatrów krakowskich.

Teatr dźwiękowy „Słońce” - Białe cienie. Wyjątkowo piękny film tworzony z rozmach wielkiego talentu. Prześliczne, pełne poetyckiego polotu zdjęcia, świetnie wydobyty czar egzotyzmu, głęboka idea tematu i bezpośredniość środków działających na emocjonalność widza, - czynią z „Białych cieni” film wysuwający się silnie poza obręb tradycyjnego szablonu. Każdy szczegół z „Białych cieni”, gra aktorów, ujęcie reżyserskie, wszystko jednem słowem zostało skierowane w stronę uczuciową. Nie posiadając w sobie wcale małej czułostkowości i taniego sentymentalizmu, film ten wywołuje prawdziwe wzruszenie, wytworzone niezwykłą prostotą artystycznych środków; reasumując muszę powtórzyć raz jeszcze: wyjątkowo piękny film.

***

Kino „Adria” - Ulice wielkomiejskie (Gary Couper). Obraz jest dziełem nowego reżysera Mamouliena, który z tematu na wskroś kryminalnego, zaczerpniętego z życia „arystokracji podziemi”, gdzie króluje Al Capone i inni, potrafił przez niezwykłą mistrzowską reżyserję stworzyć prawdziwie emocjonujący i ciekawy film, będący dziełem sztuki. Obraz o treści tak silnej, unika jednak brutalnych efektów, przedstawiając intrygę w kapitalnych skrótach. Dźwiękowiec jest nowym etapem na drodze na jakiej rozwijać się będzie niewątpliwie nowa sztuka filmu dźwiękowego. Wolny od balastu nadmiernej ilości dialogów, wykazuje wszystkie te momenty wizualne, jakie dotychczas przynosił film niemy, a efekty i wrażenia potęguje przez odpowiednie użycie elementu dźwiękowego.

Karol Müller.

„Nowiny Krajoznawcze“ wychodzą w każdą niedzielę z wyjątkiem feryj szkolnych.

Cena numeru poj. 10 gr. Z przesyłką przez pocztę: miesięcznie 60 gr. kwartalnie 1 80 zł

Cena ogłoszeń: cała strona 60 zł, mniejsze odpowiednio taniej, najmniejsze 2 50 zł.

Wydawca: Zrzesz. Kół Kr. Mł. Szk. w Krakowie w osobie opiekuna Dr Czesława Skopowskiego

Redaktor nacz. Stanisław Szpilczyński. Redaktor odpowiedzialny Czesław Kozak.

Redakcja, administracja i drukarnia Kraków, ul. Straszewskiego 22 parter.

Czcionkami własnej drukarni „N. Kr.“ pod Zarz. C. Skopowskiego. P. K. O. Nr. 412.762